

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG XODIMLARINING UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANISH MEXANIZMI

Mo'minov Durbek No'monovich

MTTDMQTMO instituti
“Ijtimoiy fanlar” kafedrası dotsenti, t.f.n.

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagog xodimlarining uzluksiz kasbiy rivojlanish mexanizmi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, maktabgacha ta'limda qamrov, uzluksiz kasbiy rivojlanish, ta'lim metodlari, STEAM texnologiyasi, ilk qadam, aqlli bolalar, virtual kasbiy rivojlantirish, mentor-o'qituvchilar, monitoring, ta'lim sifati nazorati.

Maktabgacha ta'lim—bu bolaning rivojlanishidagi eng muhim bosqichlardan biri bo'lib, ularning kelajakdagi bilim, ko'nikma va xulq-atvoriga asos soladi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tizimi xodimlarining kasbiy mahorati va ularning uzluksiz rivojlanishi ayniqsa bugungi kunning muhim talabidir.

Prezidentimizning ta'kidlashicha, “Har qanday mamlakat taraqqiyoti sog'lom va bilimli avlodga bog'liq”. Shuning uchun maktabgacha ta'lim xodimlarining kasbiy rivojlanishi – bu nafaqat pedagogik masala, balki kelajakdagi Yangi O'zbekiston taraqqiyoti uchun muhim asosdir. Biroq, hozirgi kunda bu sohada bir qator muammolar mavjud bo'lib, ularning samarali yechimlari bilan bog'liq tadqiqotlar olib borish zarur.

Darhaqiqat, maktabgacha ta'lim – bu har qanday mamlakat ta'lim tizimining asosini tashkil etuvchi, bolalarning intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydigan bosqichdir desak mubolag'a bo'lmaydi, ayniqsa, zamonaviy dunyoda global miqyosda ta'lim sohasidagi tez o'zgarishlar, ilg'or pedagogik texnologiyalar va yangicha o'quv usullari maktabgacha ta'lim tashkiloti xodimlarining doimiy ravishda o'z bilim va ko'nikmalarini yangilab borishini talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, pedagog kadrlarining kasbiy rivojlanish tizimini takomillashtirish, xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy amaliyotga tatbiq etish dolzarb ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-sonli “Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi qarori mamlakatimizdagi maktabgacha va maktab ta'limi xodimlarining kasbiy mahoratini oshirish tizimini tubdan yangilaydi. Joriy etiladigan “Virtual kasbiy rivojlantirish” dasturi, tabaqalashgan ta'lim modeli va mentorlik tizimi orqali pedagoglar zamonaviy bilim va metodlarni egallashda qo'llab-quvvatlanadi. Bu islohotlar nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki O'zbekistonda xalqaro ta'lim standartlari darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi.

Mazkur qaror pedagoglarning kasbiy rivojlanishini murakkab tizimga aylantirib, mentor-o'qituvchilar tayinlashni va ularning ishini moddiy rag'batlantirishni nazarda tutadi. Shuningdek, xorijiy malaka oshirish hujjatlarining tan olinishi va hududiy markazlarga jalb etiladigan chet ellik mutaxassislar orqali jahonning ilg'or pedagogik amaliyotlari o'rganiladi. Bu yangiliklar ta'lim sohasidagi izlanishlarni yangi darajaga ko'taradi va har bir o'qituvchiga shaxsiy rivojlanish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Bugungi kunda individualizatsiyalashgan ta'lim maktabgacha ta'limning asosiy tamoyillaridan biriga aylangan. Finlandiya ta'lim tizimi shuni ko'rsatadiki, har bir bolaning o'ziga xos bilim olish uslubini hisobga olgan holda ishlash, ularning kreativ qobiliyatlarini 40-60% ga oshirishi mumkin. Singapur tajribasi esa shuni ko'rsatadiki, differensiallashgan yondashuv bolalarning akademik yutuqlarini oshirish bilan birga, ularning ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarini ham

rivojlantirmoqda. O'zbekistonda bu yondashuvni joriy etish uchun bolalarning psixologik tahlili va qobiliyatlarini aniqlash bo'yicha maxsus diagnostika usullari ishlab chiqilmoqda.

Yana shuni ta'kidlash joizki, zamonaviy dunyoda fan, texnologiya va san'atning integratsiyasi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ayniqsa muhim ahamiyat kasb etmoqda. Koreya ta'lim tizimidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, STEAM yondashuvidan foydalangan bolalar muammolarni hal qilish qobiliyati bo'yicha ancha yuqori natijalarga erishmoqda. O'zbekistonda "Ilk qadam" davlat o'quv dasturiga STEAM tamoyillari kiritilgan bo'lib, bolalarga robototexnika asoslari, dasturlash elementlari va eksperimental faoliyatni o'rgatish yo'lga qo'yilgan. Bu yondashuv bolalarda ilmiy fikrlashni shakllantirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, Montessori va Reggio Emilia kabi alternativ metodlar Yevropada 90% maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qo'llanilmoqda. Italiyada o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu usullardan foydalangan bolalar maktabga 30% yaxshiroq tayyor bo'lib kelishmoqda. O'zbekistonda "Reggio-inspired" markazlari ochilib, bolalarga tabiat bilan bevosita aloqa qilish, loyihalar asosida o'rganish imkoniyatlari yaratilmoqda. Bu usullar bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini va ijodkorligini rivojlantirishga qaratilgan.

Hozirda dunyo bo'ylab maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalarning joriy etilishi katta sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Shvetsiyada o'tkazilgan tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol dasturlardan foydalangan bolalarda fazoviy fikrlash 35% yuqori bo'lgan. O'zbekistonda "Aqlli bolalar" kabi raqamli platformalar joriy etilib, bolalarga virtual ekskursiyalar, interfaol o'quv dasturlari va multimedia resurslarini taklif qilinmoqda. Pedagoglar uchun esa maxsus onlayn kurslar tashkil etilib, ularning raqamli kompetensiyalarini oshirishga harakat qilinmoqda.

Maktabgacha ta'lim tizimining sifatli va samarali bo'lishi, shu bilan birga bolalarning rivojlanishiga to'g'ri yo'nalish berishi uchun pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi juda muhim ahamiyatga ega. Ilmiy tadqiqotlar va xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, bolalarning intellektual, ijtimoiy va ma'naviy qobiliyatlari asosan maktabgacha davrda shakllanadi. Shuning uchun ham pedagoglarning malakasi, ularning yangi metodik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalar bilan tanishishi, shuningdek, ularning shaxsiy va kasbiy kompetensiyalarini doimiy ravishda oshirib borishi talab etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi PQ-231-sonli "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.
2. UNESCO (2023). Early Childhood Care and Education: A Global Perspective.
3. Abdullayeva N.Sh. The role of modeling in the development of coherent speech of senior preschoolers// International journal of multidisciplinary research and analysis ISSN(print): 2643-9840, ISSN(online): 2643-9875 Volume 03 Issue 12 December 2020 DOI: 10.47191/ijmra/v3-i12-09, Impact Factor: 5.522 Page No.- 321-323
4. Abdullayeva N.Sh. Pedagogical possibilities of design activity in the process of increasing the qualification of preschool workers// European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Volume 8 Number 1 2020 Page 90-95 bet
5. Valiyeva F.R. Ensuring continuity in the training of future professionals in the education system.// European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences/ Volume 7 Number 6, 2019. ISSN 2056-5852
6. Valiyeva. F.R., Kurbonov Sh. Continuity in the education system // Wschodnioeuropejskie // East european science journal 12(52)2019 45-52. 2020